घृतप पु० ब०व० घृतमाज्यं पिबन्ति+पा—क उप० स० । आज्यपाख्ये पितृगणभेदे । "घृतपाः सोमपाः यव्या वैश्वानरमरीचिपाः" भा० शा० १६६अ० । २घृतपान कर्त्तरि त्रि० ।

घृतपदी स्त्री घृतं पादे संस्थितं यस्या पाद्भावः स्वाङ्गत्वात् ङीषि पद्भावः । १इडादेवताभेदे । शत० ब्रा० इडा ब्राह्मणे १।८।१।२६। तन्निरुक्तिर्दर्शिता यथा "मानवी घृतपदीति मनुर्ह्येतामग्रेऽजनयत तस्मादाह मानवीति घृतपदीति यदेवास्यै घृतं पादे समतिष्ठत तस्मादाह घृतपदीति" । तद्ब्राह्मणोपोद्घाते "इडाया मानवीमिडादेवतां वक्तुं मानवी घृतपदीमैत्रावरुणीत्येतानि च निगदपदानि व्याख्यायन्ते" भा० । घृताः दीप्ताः पादा यस्याः प्राग्वत् पाद्भावादि । २सरस्वत्यामिडादेव्याञ्च । "हविषीडा देवी घृतपदी जुषन्त" ऋ० १०।७०।८। इडेतन्नामिका देवी सरस्वती घृतपदी दीप्तपदोपेता" भा० । [राजनि० ।

घृतपर्णक पु० घृतमिव स्वादु पर्णमस्य कप् । घृतकरञ्जे

घृतपीत त्रि० घृतं पीतं येन आहिता० वा परनिपातः । घृतपानकर्त्तरि पक्षे पीतघृत इत्यपि तत्रार्थे त्रि० ।

घृतपूर पु० घृतेन पूर्य्यते पूरि—कर्म्मणि अच् । पक्वान्नभेदे तस्य प्रचुरघृतेन पक्वत्वात्तथात्वम् तत्पाकप्रकारादि शब्दार्थ चि० । "मर्द्दितां समितां क्षीरनालिकेरघृतादिभिः । अवगाल्य घृते पक्वा घृतपूरोऽयमुच्यते । घृतपूरो गुरुर्वृष्यः कफकृद्रक्तमांसदः । रक्तपित्तहरो हृद्यः स्वादुः पित्तहरोऽग्निदः । अपि च "क्षीरेण मर्दितं चूर्णं गोधूमानां सुगालितम् । विस्तार्य्य सर्पिषा पाच्यं कटाहेऽथ सितान्वितम् । घृतपूरोऽयमुद्दिष्टः कर्पूरमरिचान्वितः" । नारिकेलजस्तु "समितां मर्दितां क्षीरे नालिकेलसितार्द्रकैः । अवगाल्य घृते पाच्यो घृतपूरोऽपरः स्मृतः" । दुग्धजोऽपि "पाकपिण्डीकृतं क्षीरं शर्कराचूर्णमिश्रितम् । घृतपूरविनिर्माणं कारयेत् स्वल्पसर्पिषि" । शालिभवोऽपि "सुशालीपिष्टं दुग्धन्तु क्वाथितं वस्त्रगालितम् । खण्डयुक्तं घृते पक्वं घृतपूरो भवेदयम्" । कसेरुजोऽपि "कसेरुचूर्णे निःक्षिप्य पाकपिण्डीकृतं पयः । निर्माणं घृतपूराणां शर्करासहितं भवेत्" । आम्ररसजः "पक्वाम्रस्य घृते तप्ते रसस्तनलपिण्डितः । शुद्धशर्करया योज्या घृतपूरो यदृच्छया । क्षीरमाद्यं स्वरूपं हि खण्डं चूर्णं ततः स्मृतम् । योजिते यो विशेषोऽत्र तदाख्यावर्णसंज्ञितः । घृतपूरो गुरुर्वृष्यो हृद्यः पित्तानिलापहः । सद्यः प्राणप्रदोबल्यः सुरुच्योऽग्निप्रदीपनः । शृङ्गाटकमुखानामप्येवं स्याद् घृतपूरकः । विचार्य्य वस्तुसंयोगं तद्गुणानपि चाहरेदिति" ।

घृतपूर्णक पु० घृतं पूर्णमत्र कप् । करञ्जभेदवृक्षे त्रिका० घृतपूर्णकरञ्जकोऽप्यत्र भावप्र० करञ्जशब्दे १६८८पृ० दृश्यम् ।

घृतपृष्ठ पु० घृतं दीप्तं पृष्ठमस्य । क्रौञ्चद्वीपपतौ प्रियव्रत पुत्रे राजभेदे । क्रौञ्चशब्दे २३४१पृ० विवृतिः ।

घृतप्रतीक पु० घृतं प्रतीकं मुखं यस्य । अग्नौ । तस्य उत्तरवेद्यामाज्याधारेणोद्दीपनात् तथात्वम् "घृतप्रतीको घृतयोनिः" यजु० ३५।१७।

घृतप्रयस् पु० घृतं तत्सहितं प्रयोऽन्नं यस्य । वह्नौ "घृतप्रयाः सधमादे मधूनाम्" ऋ० ३।४२।३। "घृतप्रयाः घृतसहितानि प्रयांसि अन्नरूपाणि हवींषि यस्य" भा० ।

घृतप्रसत्त पु० प्र+सद—बा० त ३त० । घृतेन प्रसन्ने वह्नौ । "घृत प्रसत्तो असुरः सुशेवः" ऋ० ५।१५।१।

घृतमण्ड पु० ६त० । घृतसारे । गलितघृतस्याधःस्थे सारांशभेदे (जमादानाधि) "ततः स घृतमण्डेन हृद्येनेन्द्रियबोधिना" । "भुक्तवन्तं घृतमण्डेन यष्टीमधुकसिद्धेन तैलेन वानुवासयेत्" सुश्रु० । सर्पिर्मण्डोऽप्यत्र घृतशब्दे तद्गुणाः सुश्रुतोक्ता दर्शिता । घृतमण्डोऽस्त्यस्याः अच् । ३काकोल्यां स्त्री शब्दच० ।

घृतमण्डलिका स्त्री घृतमण्डं तदाकारनिर्यासं लाति ला—क संज्ञायां कन् अत इत्त्वम् । हंसपदीवृक्षे राजनि०

घृतलेखनी स्त्री घृतं लिख्यतेऽनया लिख—करणे ल्युट् ङीप् । दारुमये घृतलेखनपात्रीभेदे हेमच० ।

घृतवती स्त्री द्वि०व० । घृतमुदकं हेतुत्वेन कार्य्यत्वेन वास्त्यस्याम् मतुप् मस्य वः ङीप् । द्यावापृथिव्योः निघ० । "अद्भ्यः पृथिवी" इति श्रुतेर्भूमेर्जलहेतुकत्वात् तथात्वम् दिवश्च उदकहेतुत्वात् तथात्वम् । २आज्ययुक्ते ३घृतपदयुक्ते च त्रि० स्त्रियां ङीप् । "तैलं प्रतिनिधिं कुर्य्यात् घृतार्थे याज्ञिको यदि । प्रकृत्यैव तदा ब्रूयात् होता घृतवतीमिति" ति० त० यज्ञपार्श्वः ।

घृतवर पु० घृतं वरमत्र । घृतपूरे पक्वान्नभेदे हेमच० । तस्य घृतप्रचुरत्वात्तथात्वम् ।

घृतस्थला स्त्री घृतमुदकं स्थलमुत्पत्तिस्थानं यस्याः घृतं दीप्तं स्थलं नितम्बस्थलं यस्या वा । अप्सरोभेदे । अप्-